

नेपाल राजपत्र

भाग १

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड २१] काठमाडौं, आषाढ १४ गते २०२८ साल [अतिरिक्ताङ्क १३

राष्ट्रिय पञ्चायत सचिवालयको

सूचना

श्री ५ महाराजाधिराजबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको अठारौं अधिवेशनलाई २०२८ साल आषाढ १४ गते रोज २ का दिन बक्सेको सम्बोधन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

शाही-सम्बोधन

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदाबली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

(१)

आधिकारिकता मूद्रण निभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

राष्ट्रिय पञ्चायतका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू,

पञ्चायत व्यवस्थाले दोस्रो दशकमा प्रवेश गरेको राष्ट्रिय पञ्चायतको यो अठारौँ अधिवेशनलाई सम्बोधन गर्दा हामीलाई विशेष खुशी लाग्नु स्वाभाविकै हो । गत दश वर्षको अवधिमा यस व्यवस्थाले देशमा खास गरी राजनीतिक स्थिरता र राष्ट्रिय एकता तथा राष्ट्रिय दृष्टिकोणको निष्पक्ष विकास निर्देशनीयताबाट मात्र सम्भव भएको कुरा अझ प्रष्ट रूपमा लोक सम्मत हुनआएको छ भन्नु अत्युक्ति होओइन देशमा अमन चैन कायम हुनुका साथै आर्थिक उन्नतिको लागि आवश्यक पर्ने केही कुराहरूको स्थापना हुनसकेको छ । यसै पृष्ठभूमिमा हामीले विकास गरी अघि बढ्नुपरेको हुँदा सम्पूर्ण नेपालीको आर्थिक स्तर उठाउन अर्को दश वर्षलाई आर्थिक समुन्नतिको दशक बनाउन गत पौष महीनामा हामीबाट सबैलाई आह्वान गरिबस्सेका थियौँ । वास्तवमा प्यारा देशवासी सबैको आन्तरिक अभिलाषा तथा परिश्रमले नै यस्ता काम सम्पन्न हुन सक्दछन् । त्यसकारण, सबैले आपसमा क्रियात्मक सहयोग तथा तनमन दिएर देश निर्माण गर्ने कार्यमा जुट्नु परेको छ । प्रत्येक तहको पञ्चायत र वर्गीय संगठनले आफू-आफ्नो क्षेत्रको उन्नतिमा समेत सक्रिय भागलिई आर्थिक दशकलाई सफल बनाउनु परेको छ । व्यवस्थाले अठोट गरेको यस पुनीत उद्देश्य प्राप्तिका लागि मेरो सरकारले हरक्षेत्रमा यथाशक्य प्रयत्न गरिरहनेछ ।

विकेन्द्रीकरणको लक्ष्य अनुसार सक्षम रूपमा स्थानीय उत्तरदायित्वको वहन तथा विकास गर्न र स्थानीय जनबल तथा प्राकृतिक साधनलाई सुव्यवस्थित तरिकाले परिचालन गराउन मेरो सरकारले गत वर्षहरूको अनुभवको आधारमा उभयवर्त नीति र कार्यक्रम अवलम्बन गर्नेछ । यी नीति र कार्यक्रमले पञ्चायतहरूलाई बढी स्थिर र स्वावलम्बी तुल्याई जिल्ला तथा ग्राम पञ्चायतहरूमा स्वचालित कार्यहरूको वृद्धि गराउनेछ ।

बितेका दश वर्षका अवधिमा अनेक प्रकारका बाधाहरूको सामना गरी हाम्रो निर्देशनीय प्रजातान्त्रिक पञ्चायत प्रणालीले प्राप्त गरेको स्थिरता अनुरूप राष्ट्रको आर्थिक तथा औद्योगिक समुन्नति सुदृढ गराउन यस दशकभित्र मेरो सरकारले व्यावहारिक कदमहरू उठाउनेछ र आर्थिक क्षेत्रमा यथासम्भव आत्मनिर्भर हुन प्रयत्न गर्नेछ ।

आधुनिक कर प्रणालीको आधार लिई मेरो सरकारले साधारणतर्फको खर्चबाट बचत गरी विकासको आवश्यकता पुऱ्याउने प्रयास जारी राख्नेछ । साथै कार्यक्रम नियोजन बजेट प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाई कार्यक्रम संचालन गर्दा प्रति एकाई खर्च कति लाग्ने हुन्छ भन्ने स्तर कायम गर्ने आधार सिर्जना गर्नेतर्फ पनि मेरो सरकारले काम प्रारम्भ गर्नेछ ।

राष्ट्रिय उत्पादनमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी मुद्रा प्रदायमा र शोधनान्तर स्थितिमा नियन्त्रण गर्न र वित्तीय संस्थानहरूलाई उत्पादनशील लगानीमा ध्यान केन्द्रित गर्न लगाउन मेरो सरकारले प्रयत्न गर्नेछ । जन-जीवन तथा विकासको लागि अति आवश्यक पर्ने वस्तुहरूको मूल्यमा अनावश्यक वृद्धि हुन नदिन मेरो सरकार सक्रिय रहनेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

योजना र कार्यान्वयनमा बढी सामञ्जस्य ल्याउन प्रभावकारी ढङ्गबाट वार्षिक कार्यक्रम तयार गर्ने व्यवस्था मेरो सरकारले गरेको छ ।

हाम्रो जनसंख्याको अत्यधिक प्रतिशत गाउँमै बस्ने हुनाले नेपालको विकास भन्नु नै गाउँहरूको विकास हो । यस तथ्यको आधारमा मेरो सरकारले यस आर्थिक दशकको प्रथम वर्षदेखि नै ग्रामीण विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने भएको छ ।

गाउँ फर्क राष्ट्रिय अभियानलाई निरन्तर कृषात्मक र गतिशील राख्ने जवाफदेही लिई गाउँ फर्क राष्ट्रिय अभियान केन्द्रीय समिति खडा भएको छ । यस समितिको काममा हरतरहले सगाउ पुऱ्याउन मेरो सरकार प्रयत्नशील रहनेछ ।

गाउँ तथा जिल्लाको आवश्यकताको आधारमा कृषि विकास कार्यक्रम तर्जुमा गरी संचालन गर्ने मेरो सरकारले आवश्यक कार्य गर्नेछ र खाद्यान्नको उत्पादन बढाउनको साथै अन्य कृषि उत्पादनमा क्रमशः विविधीकरण गराई कृषिजन्य उद्योगधन्दाको लागि कच्चा पदार्थ उपलब्ध गराउन औद्योगिक बालीको विकासमा आगामी वर्ष मेरो सरकारले विशेष जोड दिनेछ । साथै खाद्यान्न बिक्री-वितरण र संचयको सुव्यवस्था गराई अत्यावश्यक वस्तुहरूको मूल्यमा स्थिरता कायम गर्ने प्रवन्ध गरिनेछ । केही टारहरूमा नहर निर्माण र केही जिल्लाहरूमा जमीनमुनि रहेको पानीबाट पनि सिंचाईको बढी सुविधा दिने व्यवस्था गरिनेछ ।

संस्थागत कृषि ऋणका सुविधाहरूलाई सुलभ र प्रभावकारी बनाउन वडा समितिहरूको सट्टा गाउँ समितिहरू र निर्देशित सहकारी संस्थाहरू गठन गराई कृषि उपजको बेचबिखन तथा धनसार घरहरूको सहूलियत पुऱ्याउन मेरो सरकार क्रियाशील रहनेछ । भूमिसुधार कार्यक्रमको अनुरूप मोहीलाई बढी संरक्षण दिन र कृषि विकासलाई प्रोत्साहन उपलब्ध गराउन केही जिल्लाहरूमा निश्चित कूतको व्यवस्था गरिनेछ । मोहियानी लागेको जग्गा बिक्री हुँदा त्यस्तो जग्गा खरीद गर्न मोहीलाई ऋण उपलब्ध गराउने कार्यक्रमलाई प्रयोगको रूपमा संचालन गर्ने प्रयास गरिनेछ ।

वनको संरक्षण र सम्बर्धनमा मेरो सरकारले पूर्ण ध्यान दिनेछ र वन पदार्थमा आधारित उद्योग व्यवसायको विकासमा ध्यान दिई बढी मात्रामा कामको सिर्जना गर्नेछ । साथै सुव्यवस्थित तथा वैज्ञानिक रूपमा पुनर्वास कार्यक्रम परिचालन गर्ने मेरो सरकार क्रियाशील रहनेछ ।

स्वदेशी कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योगहरूको स्थापनालाई प्राथमिकता दिनुको साथै आयात घटाउने तथा निकासीमा वृद्धि गर्ने उद्योगहरूको स्थापना गर्ने मेरो सरकारको औद्योगिक कार्यक्रम छ । गैरसरकारी क्षेत्रको उद्योगलाई आवश्यक सुविधा दिने मेरो सरकारको नीति कायम रहनेछ र गैरसरकारी क्षेत्र अझ बढी सक्रियताका साथ उद्योगमा अग्रसर हुनेछ भन्ने मेरो सरकारको विश्वास छ । मेरो सरकारले खनिजको विकासमा पनि बढी ध्यान दिनेछ र दीर्घकालीन पर्यटन विकास कार्यक्रम आगामी आर्थिक वर्षदेखि कार्यान्वित गराउने भएको छ ।

प्रशासन सुधार आयोगका सुझावहरूमध्ये सुहाउँदा सुझाव छानी समय र परिस्थिति अनुसार क्रमशः कार्यान्वित गर्दै जाने मेरो सरकारको उद्देश्य रहेको छ । प्रशासनमा वैज्ञानिक आधार अवलम्बन गरी मेरो सरकारले आफ्नो आवश्यकता अनुरूप चाहिंदो सुधार ल्याउन पद वर्गीकरण योजना लागू गर्नेछ ।

देशको आर्थिक विकासमा व्यापारको महत्वपूर्ण स्थान रहन्छ र नेपालको आर्थिक विकासलाई सहायक हुने गरी वाणिज्य तथा पारवहनको समुचित व्यवस्था मिलाउन मित्रराष्ट्र भारतसँग वाणिज्य तथा पारवहन सन्धिहरू सम्पन्न गर्न मेरो सरकार प्रयत्नशील रहनेछ ।

समुद्रपारका मुलुकहरूमा निकासी बढाई परिवर्त्य मुद्रा अर्जन गर्ने क्षमता बढाउन निकासी व्यवसायलाई बढी आकर्षक तथा सहज बनाउन अत्यावश्यक भएकोले त्यसतर्फ मेरो सरकार प्रयत्नशील रहेको छ । निकासी योग्य वस्तुहरूको देशभित्र सर्भेक्षण तथा विकास गरी नयाँ वस्तु र नयाँ बजारमा सफलता प्राप्त गर्ने तथा निकासिकर्ताहरूलाई चाहिँदो मद्दत र सरसल्लाह दिन र जूट जस्तो वस्तुको विकास गरी जूट मीलहरूलाई आधुनिकीकरण गर्नेतर्फ पनि मेरो सरकारले व्यवस्था गरेको छ ।

संचार तथा यातायातका क्षेत्रमा पनि देशको बढ्दो विकास र नवजागरण अनुरूप महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरू संचालित भइरहेका छन् र देशको आर्थिक विकासको मूलाधार विभिन्न राजमार्गहरूको निर्माण कार्यमा प्रगति भएको छ । साथै महेन्द्र राजमार्गलाई जोड्ने सहायक मार्गहरूको निर्माणको लागि हुन लागेको विस्तृत आर्थिक तथा प्राविधिक अध्ययन आगामी वर्ष पूरा गरिनेछ र दुर्गम जिल्लाहरूमा झोलुङ्गे पुलहरूको निर्माण गर्ने कार्यक्रममा विशेष जोड दिइनेछ ।

त्रिभुवन विमानस्थल र अन्य चार विमानस्थलहरूको निर्माण र विस्तार गर्ने आयोजनाको प्रारम्भिक काम भइसकेको छ र आगामी वर्षदेखि निर्माणको काम पनि गरिनेछ । साथै देशका केही विमानस्थलहरूमा संचारका आधुनिक उपकरणहरू जडान गर्ने काम आगामी आर्थिक वर्षदेखि प्रारम्भ गरिनेछ । दुर्गम स्थानहरूमा विमान सेवाको विस्तार गरिनेछ ।

अन्तर्देशीय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संचारमा आधुनिक व्यवस्थाको स्थापनाद्वारा ठूलो सुधार र विकास गर्ने आयोजनाको कार्यान्वयनमा सक्रियता ल्याइनेछ । सबैजसो प्रमुख नगरहरूमा स्थानीय टेलिफोन सेवाको व्यवस्था पनि यसै कार्यक्रम अन्तर्गत गरिनेछ ।

काठमाडौँ उपत्यका र विकासको सम्भावना भएका अन्य क्षेत्रहरूमा बसोवास र प्राकृतिक वातावरणको राम्रो सुसम्बन्ध कायम गरी प्राकृतिक दृश्य तथा स्वास्थ्यमा समेत ह्रास हुन नदिन भौतिक योजना तयार गर्ने तथा नगर नियोजन गर्ने कार्यहरू व्यवस्थित ढङ्गबाट गरिनेछन् । साथै सम्पूर्ण जिल्लाहरूमा पनि सरकारी भवनको आवश्यकता आउँदो दश वर्षभित्र पूर्ति गर्न कार्यक्रम निश्चित गरी काम शुरू गरिनेछ ।

काठमाडौँ उपत्यकाको खानेपानी तथा ढल निकासको व्यवस्था गर्ने सम्भाव्यताको अध्ययन पनि चालू रहनेछ र तराई तथा पहाडी क्षेत्रहरूमा खानेपानी उपलब्ध गराउने आयोजनाहरू यथासंभव कार्यान्वित गरिनेछन् ।

देशको मुलभ साधन जलस्रोतहरूको अधिकतम उपयोगद्वारा बिजुली उत्पादन गर्ने योजनाहरू सकसम्म प्रारम्भ गरी शक्तिको क्षमता वृद्धि गर्ने र विभिन्न शहरी तथा ग्रामीण क्षेत्रमा बिजुली प्रसारण गर्दै लगिनेछ । देशको साधनलाई देशको आधारभूत आवश्यकता तथा विकास कार्यमा पूर्णतया प्रयोग गर्न मेरो सरकारले प्रयोगात्मक रूपमा बिजुलीको दर कम गराएको छ ।

आधिकारिकता मुद्रण ~~विशेष~~बाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

देशलाई सुहाउँदो राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको खाँचो धेरै समय अगिदेखि बोध भइरहेको भए तापनि हाल मात्र मेरो सरकारले एउटा राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको योजना लागू गरेको सबैलाई विदितै छ । यस योजनालाई सक्रियता र दृढताका साथ मेरो सरकारले कार्यान्वित गर्ने भएको छ ।

आधारभूत स्वास्थ्य शिविरको विस्तार, विकास र एकीकरण गर्न केही अगुवा कार्यक्रमहरू परीक्षणको रूपमा यसै वर्षदेखि प्रारम्भ गरिनेछन् । औलो, उन्मूलन र परिवार नियोजन तथा मातृ-शिशु कल्याण योजना जस्ता कार्यक्रमहरूको क्षेत्र पनि विस्तार गरिनेछ ।

प्रचार प्रसारका साधनहरूलाई बढी प्रभावकारी र सुसंगठित तरीकाले उपयोग गर्न मेरो सरकार प्रयत्नशील रहनेछ ।

मेरो सरकार देशमा कानूनको शासन मजबूत पार्न सचेष्ट रहनेछ र सामाजिक सुधारको लागि आवश्यक कानूनको व्यवस्था गर्नेछ । साथै न्याय छिटो र सुलभ गराउन मेरो सरकारले प्रयत्न गर्नेछ ।

देशको आवश्यकता र साधनको आधारमा शाही सेनामा नियमित सुधार हुनेछ र प्रहरीलाई पनि आफ्नो कर्तव्य पूरा गर्न सक्षम र प्रभावकारी बनाउने काम सदा झै जारी रहनेछ । प्रहरीको साथै कारागार प्रशासनमा सुधार ल्याउन मेरो सरकारले ध्यान दिनेछ ।

शान्तिपूर्ण सहअस्तित्व र असंलग्नताको सिद्धान्तको आधारमा सबै राष्ट्रहरूसँग मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध कायम राख्ने, अर्काको आन्तरिक मामलामा दखल नदिने, समानतामा विश्वास राखी अर्काको सार्वभौमिकता तथा स्वतन्त्रताको सम्मान गर्ने, अन्तर्राष्ट्रिय शान्तिको निमित्त विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्ने र खासगरी छिमेकी मित्रराष्ट्रहरूसँग सम्बन्ध अझ सुदृढ पार्ने मेरो सरकारको वैदेशिक नीति रहि नै रहनेछ ।

मित्रराष्ट्रहरूमा शीर्षस्थ नेताहरूका बीच समय समयमा भेटघाट र विचारहरूको आदानप्रदानबाट मैत्री सम्बन्धलाई अरु सुदृढ र लाभदायक तुल्याउन सकिन्छ भन्ने विश्वास लिई हामीबाट अष्ट्रेलिया, अफगानिस्तान र सोभियत संघको राजकीय भ्रमण गरिबक्स्यौं । यसका साथै बाटामा पर्ने मित्रराष्ट्र भारत लगायत केही अन्य मुलुकहरूको पनि अनौपचारिक भ्रमण गरिबक्स्यौं । जाम्बियाको राजधानी लुसाकामा गत २०२७ साल भदौमा भएको असंलग्न राष्ट्रहरूको तृतीय शिखर सम्मेलनमा हामीबाट भाग लिइबक्सी असंलग्नतामा आधारित नेपालको आस्था र विश्वासलाई दृढ रूपमा प्रकट गरिबक्स्यौं । संयुक्त राष्ट्र संघ र असंलग्नताको सिद्धान्तको अरु सक्रिय र व्यापक समर्थनद्वारा विश्व शान्तिको पक्षलाई सुदृढ तुल्याउने उद्देश्यमा यो सम्मेलन धेरै सफल भएको छ ।

गत २०२७ साल असोजमा पाकिस्तानका राष्ट्रपति जनरल याह्या खानले गर्नुभएको नेपालको राजकीय भ्रमणबाट नेपाल र पाकिस्तानका बीचको सम्बन्ध सुदृढ भएको छ । पूर्वी पाकिस्तानमा हालै घटेको घटनाहरूबाट नेपाललाई स्वभावतः चिन्ता लागेको छ । तथापि सर्वप्रथम सम्बन्धित पक्षलाई मान्य हुने किसिमबाट समस्याको शान्तिपूर्ण समाधान हुनुपर्छ भन्ने नेपालको विश्वास छ ।

आधिकारिकता मुद्दामा विभागीय प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

संयुक्त राष्ट्रसंघको बडापत्रमा उल्लिखित आदर्शहरू अनुरूप विश्व शान्ति एवं अन्तर्राष्ट्रिय सद्भावना वृद्धि गर्नेतर्फ नेपाल सक्रिय रहंदैआएको छ । सुरक्षा परिषद्को सदस्यको हैसियतले सदस्यताको अवधिमा विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय प्रश्नका समस्याहरूमा नेपालले अपनाएको नीति असंलग्नताको सिद्धान्त र एशियाली तथा अफ्रिकाली नवजागरणको अनुरूप हुनाको साथै यसबाट विश्व शान्तिको पक्षमा प्रबल चेतना वृद्धि गर्न सक्रिय योगदान भएको सर्वविदितै छ ।

देश विकासको लागि हामीले गरिरहेको प्रयत्नमा सद्भावनापूर्ण सहयोग दिने सबै मित्र-राष्ट्रहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ तथा संस्थाहरूप्रति हामीबाट कृतज्ञता व्यक्त गरिबक्सेका छौं ।

आर्थिक दशकलाई हरतरहले सफल पार्न सबैले विभिन्न क्षेत्रमा अनुशासनको पूर्णतया पालना गर्नुको साथै प्राप्त साधनहरूलाई अधिकतम फाइदा हुने काममा ठीक तरीकाले संचालन, निरीक्षण र प्रयोग गर्नु अत्यावश्यक भएकोले विगत दश वर्षको अवधिमा झैं सबैले र खास गरी हरतहका पञ्चहरूले आफ्नो आफ्नो स्थानबाट सक्दो योगदान प्रदान गर्नेछन् भन्ने हामीबाट दृढ विश्वास गरिबक्सेका छौं ।

जय नेपाल !

आज्ञाले-

जङ्गबहादुर चन्द

राष्ट्रिय पञ्चायतको सचिव

श्री ५ को सरकारको छापाखानामा मुद्रित ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।